

Regeringskansliet, Socialdepartementet

Diarienummer:
IMY-2022-12134

Ert diarienummer:
S2022/04816

Datum:
2023-03-09

Yttrande över utkast till lagrådsremiss En modern dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har granskat utkastet till lagrådsremiss (utkastet) utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

IMY har följande synpunkter.

Kontrollåtgärder (avsnitt 5.8.2)

Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen krävs särskild reglering ("rättslig grund") för att ge stöd för den behandling som Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten utför enligt artikel 6.1 c och e i förordningen. Dataskyddsförordningen ställer krav på att den rättsliga grunden ska vara proportionell (artikel 6.3) samt tydlig, precis och förutsägbar för personer som omfattas av den (skäl 41).

Av artikel 6.3 framgår att den rättsliga grunden bland annat kan innehålla bestämmelser om ändamålsbegränsningar. De ändamålsbestämmelser som föreslås i 8 § i lagförslaget utgör sådana ändamålsbegränsningar. I utkastet föreslås i 8 § första stycket 4 ett nytt ändamål – att vidta kontrollåtgärder – för vilket Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten ska få behandla personuppgifter. Av utkastet framgår att det med hänsyn till att det handlar om stora mängder uppgifter som kan vara av integritetskänslig karaktär, och att ändamålet är kontroll, är det fråga om ett sådant betydande ingrepp i den personliga integriteten som omfattas av skyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. IMY instämmer i detta.

Eftersom det är fråga om ett betydande integritetsintrång ställs höga krav på den rättsliga grundens precision för att göra intrånget förutsebart (se prop. 2017/18:105 s. 51). Enligt IMY är uttrycket "vidta kontrollåtgärder" inte tillräckligt precist för att skapa den grad av förutsebarhet som krävs. I utkastet (s. 80) ges en mer utförlig beskrivning av åtgärderna. Där anges att syftet med att vidta kontrollåtgärder är att förmåner och ersättningar beviljas och utbetalas i enlighet med tillämplig lagstiftning. IMY anser att detta bör komma till uttryck i författningsförslaget för att göra den rättsliga regleringen tydligare. Lagförslagets 8 § första stycket 4 kan då utformas på följande sätt:

"4. vidta kontrollåtgärder som syftar till att förmåner och ersättningar beviljas och utbetalas i enlighet med tillämplig lagstiftning,"

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

Finalitetsprincipen (avsnitt 5.8.5)

I författningsförslagets 11 § andra stycket 3 framgår bland annat att känsliga personuppgifter om hälsa får behandlas om det är absolut nödvändigt för behandling enligt 10 §. Författningsförslagets 10 § reglerar finalitetsprincipen och innebär att vidarebehandling får ske om den inte är oförenlig med insamlingsändamålen.

I artikel 6.4 i dataskyddsförordningen anges de förutsättningar som ska beaktas vid förenlighetsprövningen enligt finalitetsprincipen. Vid förenlighetsprövningen ska enligt artikel 6.4 beaktas bland annat att det är fråga om känsliga personuppgifter och eventuella konsekvenser för de registrerade av den planerade fortsatta behandlingen. Detta innebär att vidarebehandling av känsliga personuppgifter – jämfört med andra typer av personuppgifter – oftare kommer att bedömas som oförenlig. Till detta kommer kravet på absolut nödvändighet i lagförslagets 11 § andra stycket 3 som ytterligare begränsar möjligheten till vidarebehandling. Detta innebär sammantaget att utrymmet för vidarebehandling av känsliga personuppgifter med stöd av denna bestämmelse kommer att vara mycket begränsat, vilket enligt IMY är nödvändigt för att förslaget ska vara förenligt med dataskyddsförordningen. IMY anser dock att detta tydligare bör framgå av författningskommentaren till bestämmelsen.

Känsliga personuppgifter (avsnitt 5.9)

Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är det förbjudet att behandla vissa kategorier av personuppgifter, så kallade känsliga personuppgifter. Men det finns undantag från förbudet som specificeras i artikel 9.2 a–j. I författningsförslagets 11 § föreslås reglering som tillåter att känsliga personuppgifter får behandlas under vissa förutsättningar. I utkastet anges att det är undantaget i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen som ligger till grund för regleringen. För att göra 11 § i lagförslaget tydligare både för den registrerade och den personuppgiftsansvarige förordar IMY att det införs en hänvisning till artikel 9.2 g i 10 § i författningsförslaget på samma sätt som skett i 3 kap. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Sökbegränsningar (avsnitt 5.12)

I 12 § första stycket i författningsförslaget anges att sökningar inte får utföras i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. I paragrafens andra stycke anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att personuppgifter om hälsa får behandlas i syfte att få fram ett urval av personer. Möjligheten till behandling av, och sökning på, känsliga personuppgifter för bland annat kontrolländamål innebär, som framgår av utkastet, en begränsning av rätten till skydd för den personliga integriteten i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Sådana begränsningar får, enligt 2 kap. 20 § regeringsformen, endast ske genom lag. Det är därför enligt IMY:s uppfattning inte förenligt med grundlagen att införa längre gående möjligheter att söka på känsliga personuppgifter genom förordning eller myndighetsföreskrifter än de som framgår av lagen. IMY anser därför att 12 § andra stycket bör utgå ur förslaget.

Begränsning av den registrerades rätt att göra invändningar (avsnitt 5.5)

I utkastet föreslås att den registrerade, liksom enligt den nuvarande regleringen, inte ska ha rätt att göra invändningar enligt artikel 21.1 i dataskyddsförordningen. Det hänvisas till att de skäl som angetts i tidigare förarbeten även bör gälla för den nu

föreslagna begränsningen. IMY anser dock att, eftersom de förslag som nu läggs fram regleringen innebär en betydande förändring, bland annat när det gäller de åtgärder som ska skydda de registrerade, krävs en ny analys av om förutsättningarna enligt artikel 23 för att begränsa rätten att göra invändningar är uppfyllda. En sådan analys bör därför genomföras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Behov av ytterligare regler som stärker skyddet för den personliga integriteten

IMY konstaterar att förslaget innebär behandling av ett stort antal integritetskänsliga personuppgifter om en stor del av Sveriges befolkning. Behandlingen som beskrivs i utkastet kan vara riskfylld och mycket talar för att det kommer att bli fråga om sådan profilering som avses i artikel 4.4 dataskyddsförordningen, en typ av behandling som innebär särskilda integritetsrisker. Förslagen innebär ett betydande intrång i den personliga integriteten och omfattas av grundlagsskyddet för den personliga integriteten i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Flera av de skyddsåtgärder som nu gäller för behandling av personuppgifter enligt 114 kap. SFB ska enligt förslaget tas bort. Det gäller t.ex. begränsningar om behandling av uppgifter om lagöverträdelse, annat elektroniskt utlämnande och den mer detaljerade regleringen av adekvata och relevanta uppgifter i 2 § förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. Vidare föreslås ett upphävande av den nuvarande bestämmelsen om att genom särskilda åtgärder kontrollera efterlevnaden av bestämmelserna i 114 kap. SFB. I utkastet föreslås även att regleringen om sökbegränsningar ska ges en utformning som innebär en utökad möjlighet till sökning på känsliga personuppgifter.

IMY konstaterar att förslaget däremot inte innehåller några bestämmelser som stärker skyddet för den personliga integriteten. Förslaget innebär således en utökad och riskfylld behandling av personuppgifter, men med ett, jämfört med idag, sämre skydd.

Mot denna bakgrund anser IMY att det bör införas ytterligare reglering som stärker skyddet för den personliga integriteten för att det ska bli förenligt med regeringsformens och dataskyddsförordningens krav på proportionalitet. En åtgärd som bör införas är den ovan föreslagna preciseringen av ändamålsbestämmelsen om kontrolländamål. Vidare att det övervägs om det bör införas motsvarigheter till vissa bestämmelser i förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten¹, exempelvis kravet på att åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Lena Lindgren Schelin efter föredragning av juristen Anna Hellgren Westerlund. Vid den slutliga handläggningen har även rättschefen David Törngren, enhetschefen Malin Blixt och juristen Caroline Cruz Julander medverkat.

Lena Lindgren Schelin, 2023-03-09 (Det här är en elektronisk signatur)

---

¹ Prop. 2022/23:34.